

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

En, tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Kohta 2: sisältömuokkaus: Kulttuuriala tuottaa enemmän kuin valtio ja kunnat sitä tukee, ja luovien alojen kasvupotentiaali Suomessa on huomattava.

Kohta 3: Tavoitteessa tulisi nostaa enemmän esiin kansalaislähtöisyyden merkitystä ja sen tukemista. Etenkin harvaan asutuilla alueilla ja pienissä kunnissa kansalaislähtöisesti ja kolmannen sektorin voimin syntyvä kulttuuritoiminta on aivan keskeistä kulttuurisisältöjen moninaisuuden ja kulttuurisen resilienssin vahvistajana. Tästä näkökulmasta kaiken, ei vain lasten ja nuorten, omaehtoisen kulttuuritoiminnan tukeminen on kestäväää kulttuuripolitiikkaa.

Kohta 4: Kappaleeseen olisi hyvä kirjoittaa vahvemmin näkyviin luovien alojen kansainvälinen yhteistyö myös elinkeinonäkökulmasta.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi [1.Kulttuurin aluehallinnolle tarvitaan kokonaisvastuullista ajattelua, alueellisen verkoston vahvistamista ja rakenteita, jotka kannustavat alueellisten viranomaistoimijoiden sekä taide- ja kulttuuritoimijoiden keskinäiseen yhteistyöhön. 2. Vahvistetaan kulttuurialaa koskevan tietoperustan ajantasaisuutta, kattavuutta ja yhteentoimivuutta sekä parannetaan tiedon hyödynnettävyyttä alan vaikuttavuuden tunnistamiseksi, päätöksenteon pohjaksi ja toiminnan suuntaamiseksi. 3. Kuntien ja valtion yhteistyötä edistetään turvaamalla museoiden, esittävän taiteen ja taiteen perusopetuksen toimijoiden sekä yleisten kirjastojen saavutettavuus. Edistetään toimivia yhteistyömalleja, toimintatapoja, yhteiskäyttöisiä tiloja, kiertuemalleja ja alustoja kulttuuripalveluille mukaan lukien digitaaliset ratkaisut. 4. Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään tavoitteellisesti varmistamaan kasvavat resurssit kulttuuri- ja taidesektorilla. Avustus- ja valtionosuusrahoituksen rinnalla vahvistetaan toimijoiden omien tulojen kasvattamista, pääomarakenteen kehittymistä sekä toteutetaan lahjoitusten verovähennys. Vahvistetaan Sitran roolia suomalaisen kulttuurin ja kasvun tukijana suuntaamalla Sitran toimintaa nykyistä voimakkaammin taiteen ja kulttuurin alalle.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Pohjois-Karjalan maakuntaliiton tehtävä on toimia aluekehittäjänä ja yhteistyön rakentajana. Se toimii tiiviissä verkostoyhteistyössä alueen kuntien, kulttuurin ja luovien alojen toimijoiden ja muiden sidosryhmien kanssa, edistää kulttuurin ja luovien alojen asemaa ja roolia osana maakunnan elinvoimaa, kestävästä kehitystä, hyvinvointia, resilienssiä sekä kokonaisturvallisuutta. Maakuntaliiton rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa on alueellisena toimijana keskeinen. Se voi toimia yhteistyön koordinoijana maakunnan sisällä sekä ylimaakunnallisesti. Yhtä lailla se voi myös toimia pienten kuntien tukena ja voimavarojen yhdistäjänä, rahoituksen ja resursoinnin asiantuntijana ja mahdollistajana.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää tärkeimpänä kulttuuripoliittisen selonteon toimenpidekokonaisuutena kohtaa 1 eli Kulttuurin perusta turvallisuuskestäväksi, ja useita kokonaisuuden toimenpide-ehdotuksia onkin nostettu jo edellä kiireellisimmiksi.

Lisäksi maakuntaliitto pitää tärkeimpinä myös seuraavia alla olevia toimenpide-ehdotuksia eri kokonaisuuksista:

2 Kulttuurin tekijät avainasemassa:

- Kulttuurin tekijöiden asemaa parantaviin keinoihin sisältyvät epätyypillisiin työsuhteisiin liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoitukseen liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjärakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot.

- Jokainen taide- ja kulttuurialan opiskelija saa opiskelujen kautta ammatillisen osaamisen yrittäjyyteen tai opettamiseen taiteen ja kulttuurin luomisen lisäksi. (Myös jo alalla olevien kulttuurin ja luovien alojen ammattilaisille tulee mahdollistaa oman osaamisen täydentäminen tästä näkökulmasta.)

4 Uudistumisen, kestävyiden ja kasvun mahdollistaminen:

- Business Finland ja kulttuurialan virastot tunnistavat aiempaa laajemmin luovan alan yrityksiä asiakkaina ja kannustavat niiden hyvien liiketoiminnallisten aiheiden suuntaamiseen yritystoiminnan piiriin. Rahoitusinstrumentteja sovelletaan tukemaan myös pieniä ja alkuvaiheen luovien alojen yrityksiä ja yrittäjiä joustavasti.

6 Yhteinen linja politiikassa:

- Vahvistetaan kulttuurin hyvinvointivaikutusten hyödyntämiseen liittyvää moniammatillista erityisosaamista ja vakiinnutetaan se osaksi kaikkien hyvinvointialueiden toimintaa.

8 Kansainvälistyvä kulttuuri:

- Määritellään yhteistyössä eri ministeriöiden (OKM, UM ja TEM), kulttuuri- ja luovien alojen keskeisten toimijoiden sekä kansainvälistymisen asiantuntijoiden kanssa kulttuurin poikkihallinnollinen kansainvälistymisstrategia, joka sisältää painopisteet, tavoitteet, ekosysteemien vahvistamisen keinot sekä keskeiset toimenpiteet. Näihin kuuluvat tukijärjestelmien yhteentoimivuus, EU-rahoitusohjelmien hyödyntäminen, kansainvälisen liiketoiminnan ja osaamisen kasvattaminen, kulttuurin ja matkailun yhteistyön vahvistaminen, taiteen alojen välittäjäportaan ja agentuuriosaamisen vahvistaminen, luovien alojen ammattilaisten kansainvälinen liikkuvuus ja kulttuuri osana ulkosuhteita.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto toteaa vielä, että Kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanosuunnitelman laatiminen on tärkeää, jotta selonteossa hyvin linjatut tavoitteet ja toimenpiteet todella lähtevät toteutumaan. Nyt vielä nk. ylätasolla liikkuva toimenpidekokonaisuus vaatii konkreettisia vastuuttamisia, resursointiin ja yhteistyömalleihin liittyvää määrittelyä ja jalkautusta valtiollisesti, alueellisesti ja kuntatasolla sekä nimenomaan ylisektorisesti. Maakuntaliitto näkee tärkeäksi sekä uuden pysyvän ylivaalikautisen kulttuuri- ja luovien alojen toimielimen perustamisen että kulttuurin aluehallinnon kehittämisen vahvan verkostomaisen toiminnan suuntaan.

Toimeenpanosuunnitelman laatiminen olisi vietävä alueellisiin verkostoihin, ja konkreettisia työpajoja, seminaareja ja muita osallistavan toiminnan menetelmiä tulisi käyttää laajasti. Toimeenpanosuunnitelman laatiminen on myös hyvä kanava tiedon levittämiseen sekä kokonaisvaltaisen ymmärryksen lisäämiseen kulttuurin moninaisista vaikutuksista niin taloudellisesti, ekologisesti kuin sosiaalisestikin. Toimeenpanosuunnitelman toteutuksessa on pidettävä huoli siitä, että kulttuurin saavutettavuus toteutuu koko maassa, ja että etäisyydet, harva asutus tai alueiden erilainen infrastruktuuri eivät ole esteenä kulttuurin kokemiseen ja omaehtoiseen kulttuuritoimintaan.

Selonteon tavoitteissa ja toimenpiteissä ei huomioida riittävästi kulttuurin roolia Itä-Suomen ja siten koko Suomen sisäisen turvallisuuden rakentajana, vaikka kulttuurialalla on merkittävä rooli henkisen kriisinkestävyyden ylläpitäjänä. Itä-Suomen asuttuna ja elävänä pitäminen on osa

kokonaisturvallisuutta, ja kulttuurilla on siinä tärkeä rooli. Venäjä-yhteistyön päättymisen ja Interreg NEXT ohjelmien peruuntuminen on vaikuttanut merkittävästi itäsuomalaisten kulttuuri- ja luovien alojen työ- ja rahoitusmahdollisuuksiin. Uudenlaisille rahoitusmalleille, kansainvälistymisen suunnille ja innovatiivisille toimintamalleille on suuri tarve.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto painottaa, että alueellisen kulttuuritoiminnan resurssit tulee jatkossakin taata. Kulttuuripolitiikan toimien tulee taata kuntien kyky toteuttaa lain edellyttämiä toimia ja niiden kehittämistä. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto esittää, että opetus- ja kulttuuriministeriön alueellisen kulttuuritoiminnan kehittämiseen suunnattu rahoitus palautetaan. Erityisesti itäisessä Suomessa tarvitaan yhteistä kehittämistä.

HUOM! Tämä lausunto on Pohjois-Karjalan maakuntaliiton oikea lausunto. Toinen, hieman aiemmin tullut versio lähti matkaan puutteellisin tiedoin.

Autti Tarja

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto - Hannele Autti, kulttuuriasiantuntija